

Pravda jako prostředí / Spravedlnost jako prostředí

Spravedlnost musíme pečlivě odlišovat od spravedlivosti; spravedlivost je rysem lidského souzení, rozhodování a jednání, kdežto spravedlnost je to, ve jménu čeho spravedlivý člověk rozhoduje tak a ne jinak. Spravedlivost může být (a byla) chápána jako ctnost (virtus, ARÉTÉ), a náleží k ctnostem, kterých nemůže být nikdy dost, takže pro ně neplatí ona aristotelská „střednost“ (jako tomu je třeba se statečností, kdy příliš statečnosti se stává bláznovstvím, kdežto málo statečnosti zbabělostí). Podobně tomu je také s pravdivostí: nikdo nemůže být dost pravdivý. Ale abychom mohli být co nejspravedlivější a co nejpravdivější, a abychom mohli také posuzovat míru pravdivosti nebo míru spravedlivosti ať už svého nebo cizího rozhodování a jednání, musíme mít ponětí o tom, co je spravedlnost a co je pravda. Avšak tato formulace jako by sváděla k objektivaci, ke zpředmětnění spravedlnosti a pravdy. Proto je třeba si vypracovat jiný způsob chápání obojího, tedy nikoli jako „předmětu“, nýbrž jako toho, co nás „obklopuje, objímá a nese“, jak třeba Jaspers vykládá termín, vracející se už u některých presokratiků, totiž PERIECHEIN (např. u Hérakleita to platí o rozumu, který nás obklopuje a objímá a kterého se jakoby nadechujeme). Tedy něco jako „prostředí“, a to orientované!

(Písek, 030904-1.)